

«Πάρα πολλά άγνωστα» στην εμβληματική προσπάθεια της Κύπρου για φθηνότερη ηλεκτρική ενέργεια

Description

Ηλίας Χάζου*

Για τη Μεγάλη Υποθαλάσσια Διασύνδεση (Great Sea Interconnector), υπάρχουν ακόμα περισσότερες ερωτήσεις παρά απαντήσεις, 12 χρόνια μετά την αρχική πρόταση. Καθώς η σχετική συζήτηση αναθερμαίνεται, με την κυβέρνηση να είναι έτοιμη να αποφασίσει σε περίπου τρεις μήνες για το αν θα συμμετάσχει στο μετοχικό κεφάλαιο ή όχι, πολλά ερωτήματα εξακολουθούν να αιωρούνται πάνω από τα θεμελιώδη στοιχεία του έργου. Εν τω μεταξύ, η απόφαση της κυπριακής ρυθμιστικής αρχής ενέργειας να απορρίψει την επιβολή τέλους στους Κύπριους καταναλωτές πριν από την έναρξη λειτουργίας του καλωδίου, μπορεί να οδηγήσει το όλο εγχείρημα σε ναυάγιο.

Υπενθυμίζεται ότι το υπό συζήτηση υποθαλάσσιο καλώδιο που θα συνδέει την Κύπρο με την Κρήτη, με τη δεδηλωμένη επιδίωξη να τερματιστεί η ενεργειακή απομόνωση του νησιού, χρονολογείται από τον Ιανουάριο του 2012. Εξαγγέλθηκε στη Λευκωσία από τον Νάσο Κτωρίδη - τον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρείας EuroAsia Interconnector - ο οποίος το χαρακτήρισε «μια ενεργειακή γέφυρα μεταξύ Ευρώπης και Ασίας». Το κομμάτι «Ασία» αναφερόταν στο τμήμα που θα συνέδεε την Κύπρο με το Ισραήλ. Αυτή η πτυχή συζητείται όλο και λιγότερο αυτές τις μέρες.

Δέκα χρόνια αργότερα, τον Ιανουάριο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε €657 εκατομμύρια στα πλαίσια του προγράμματος, «Διασυνδέοντας την Ευρώπη». Στο

προεδρικό μέγαρο πραγματοποιήθηκε εναρκτήρια τελετή, στην οποία παρευρέθηκαν ο Ευρωπαίος Επίτροπος Ενέργειας, οι υπουργοί Ενέργειας της Κύπρου και της Ελλάδας και άλλοι αξιωματούχοι.

Και στη συνέχεια, τον Οκτώβριο του 2023, η EuroAsia Interconnector Ltd – ο φορέας υλοποίησης του έργου – αποσύρθηκε. Στην θέση του ήρθε ο Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας της Ελλάδας, ή αλλιώς ο ΑΔΜΗΕ.

Ο ΑΔΜΗΕ ανήκει κατά 51% στο ελληνικό κράτος. Η κρατική εταιρεία State Grid Corporation της Κίνας, κατέχει μερίδιο 24%, ενώ το υπόλοιπο ανήκει σε άλλους επενδυτές.

Αρχικά, το τμήμα του καλωδίου μεταξύ Κύπρου-Κρήτης, είχε εκτιμηθεί ότι θα κόστιζε €1.6 δισεκατομμύρια. Το ποσό αυτό αυξήθηκε αργότερα σε €1.9 δισεκατομμύρια, σύμφωνα με πληροφορίες, λόγω της αύξησης του κόστους των υλικών κατασκευής.

Πριν ακόμα η κυπριακή εταιρεία, φορέας υλοποίησης, εγκαταλείψει το έργο, ακόμη και η κυβέρνηση αναγκάστηκε να παραδεχτεί ότι υπήρχαν προβλήματα χρηματοδότησης. Τον Αύγουστο του 2023 αποκαλύφθηκε ότι η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων δεν ήταν διατεθειμένη να εγκρίνει δάνειο.

Με τον ΑΔΜΗΕ πλέον στη θέση του οδηγού, τα πράγματα άρχισαν να επιταχύνονται. Στις αρχές Ιουλίου του τρέχοντος έτους, ο ΑΔΜΗΕ υπέβαλε επίσημα την μελέτη κόστους-οφέλους στο Υπουργείο Ενέργειας της Κύπρου. Σύμφωνα με τον σχετικό φάκελο, όπως διαβιβάστηκε στα μέσα ενημέρωσης, με την πλήρη λειτουργία του υποθαλάσσιου αγωγού οι λογαριασμοί ηλεκτρικού ρεύματος για τους Κύπριους καταναλωτές θα μειώνονταν έως και 30% μέχρι το 2030.

Ο ΑΔΜΗΕ θα ήθελε τους καταναλωτές τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Κύπρο, να τιμολογούνται από τον Ιανουάριο του 2025, πριν ακόμα τεθεί σε λειτουργία η διασύνδεση με ένα τέλος 0.6 λεπτών ανά κιλοβατώρα. Αυτό θα επέτρεπε στον ΑΔΜΗΕ να ανακτήσει μέρος του κόστους, αλλά και να αποδείξει σε πιθανούς επενδυτές, όπως οι τράπεζες, ότι έχει μια σταθερή και εγγυημένη ροή εσόδων.

Ωστόσο, η ρυθμιστική αρχή ενέργειας της Κύπρου, εξέδωσε απόφαση σύμφωνα με την οποία οι καταναλωτές στην Κύπρο δεν θα πρέπει να πληρώσουν απολύτως τίποτα πριν το καλώδιο τεθεί σε λειτουργία το 2030.

Αυτό με τη σειρά του ώθησε τον υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου να προειδοποιήσει ότι, ελλείψει κάποιας εγγυημένης χρηματοδότησης, η Ευρωπαϊκή

Επιτροπή ενδέχεται να αποσύρει την δεσμευθείσα επιχορήγηση ύψους €657 εκατομμυρίων για το έργο. Και αν συμβεί κάτι τέτοιο, πρόσθεσε, «το έργο θα είναι ουσιαστικά νεκρό».

Ανακεφαλαιώνοντας, το έργο αντιμετωπίζει κριτική λόγω αμφισβητήσιμων οικονομικών προβλέψεων, άνισης κατανομής του κόστους (67% για την Κύπρο, 33% για την Ελλάδα), και γεωπολιτικών κινδύνων (διάβαζε: τουρκικό ναυτικό).

Η πρόσφατη υποβολή της ανάλυσης κόστους-οφέλους ελάχιστα βοήθησε να κατευναστούν αυτοί οι φόβοι. Αντίθετα, φαίνεται ότι δημιούργησε περισσότερα ερωτήματα παρά απαντήσεις.

Μέλη της Ομοσπονδίας Εργοδοτών και Βιομηχάνων για παράδειγμα, εξέφρασαν αμφιβολίες σχετικά με τη χρησιμότητα του έργου, αν και δεν τάχθηκαν ευθέως κατά του έργου.

Σε κοινό δελτίο Τύπου, οι παραγωγοί ενέργειας τόνισαν ότι το τελικό κόστος πρέπει να οριστικοποιηθεί και οτιδήποτε υπερβάλει θα πρέπει να καταβάλλεται από τον επενδυτή, ενώ θα πρέπει να επιβάλλονται κυρώσεις εάν ο υποψήφιος ανάδοχος δεν παραδώσει μέχρι το 2030, την προγραμματισμένη ημερομηνία ολοκλήρωσης.

Ανέφεραν επίσης ότι οποιοδήποτε πάγιο τέλος που θα επιβάρυνε τους καταναλωτές πριν από την εμπορική λειτουργία του καλωδίου, θα ήταν «παράλογο και ανορθόδοξο».

Όπως το έθεσε επιγραμματικά ένας αναλυτής, το όλο έργο είναι βυθισμένο στα άγνωστα.

Ο Κωνσταντίνος Χατζηστάσου, καθηγητής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας με ειδίκευση στην ενέργεια και την υπεράκτια μηχανική, αναφέρει ένα παράδειγμα: η ρυθμιστική αρχή ενέργειας της Κύπρου και ο ΑΔΜΗΕ δεν συμφωνούν καν για τη διάρκεια ζωής της διασύνδεσης. Ο πρώτος λέει 25 χρόνια, ο δεύτερος 30 χρόνια.

Γιατί έχουν σημασία αυτοί οι αριθμοί; Επειδή όσο μικρότερη είναι η διάρκεια ζωής του έργου, τόσο υψηλότερο θα είναι το απαιτούμενο ποσοστό απόδοσης της επένδυσης, πράγμα που σημαίνει και μεγαλύτερη επιβάρυνση των καταναλωτών.

Για τον κ. Χατζηστάσου, πέρα από τη χρηματοδότηση που είναι «ένα μεγάλο ερωτηματικό», ένα βασικό ζήτημα αφορά το κατά πόσον το έργο, όπως έχει σχεδιαστεί σήμερα, θα αποφέρει κέρδη για την Κύπρο.

Ο ίδιος εξηγεί: “Θα είναι μια αμφίδρομη διασύνδεση, που σημαίνει ότι η Κύπρος θα μπορεί

είτε να εισάγει είτε να εξάγει πλεονάζουσα ηλεκτρική ενέργεια.”

“Αλλά η Κρήτη δεν έχει αρκετή παραγωγική δυνατότητα, ούτε μέσω ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ούτε μέσω αποθήκευσης μπαταριών, ούτε μέσω συμβατικών μέσων. Έτσι, ενώ θα μπορούσαμε εύλογα να εξάγουμε ηλεκτρική ενέργεια στην Κρήτη, η εισαγωγή από αυτήν είναι απίθανη. Και μην ξεχνάμε ότι η Κρήτη δεν είναι ενεργειακή ατμομηχανή – ο πληθυσμός της είναι ακόμη μικρότερος από αυτόν της Κύπρου».

Και συνεχίζει: «Αν εμείς [η Κύπρος] θα πληρώνουμε τη μερίδα του λέοντος, τότε θα πρέπει να επωφεληθούμε περισσότερο».

So, the importing from Crete side of the equation doesn't look good – at least for now. What about supplying Crete with surplus electricity?

Ο εμπειρογνώμονας πιστεύει ότι η τρέχουσα τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας στην Κύπρο δεν θα είναι ελκυστική για τους δυνητικούς αγοραστές στην Κρήτη. Θα μπορούν να βρουν φθηνότερη ηλεκτρική ενέργεια αλλού, συμπεριλαμβανομένης της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Το συμπέρασμα, λέει ο Χατζηστάσος, είναι ότι η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας εδώ πρέπει να μειωθεί, και κυρίως πρέπει να μειωθεί πριν τεθεί σε λειτουργία η διασύνδεση. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι να ενισχυθεί η δυναμικότητα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό – η κυβέρνηση ενδεχομένως να χρειαστεί να επαναδιαπραγματευτεί προς τα κάτω τις τιμές που πληρώνει σήμερα στους παραγωγούς ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Υπάρχει δηλαδή πολλή δουλειά προετοιμασίας ακόμα, που πρέπει να γίνει.

Εν τω μεταξύ, η ΕΕ έχει θέσει ως στόχο το 90 % της ηλεκτρικής ενέργειας να προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το 2040, είτε από τοπική παραγωγή είτε από αποθήκευση μπαταριών.

Έτσι, αν το επιχείρημα είναι ότι το καλώδιο θα βοηθήσει την Κύπρο να επιτύχει αυτόν τον στόχο, το επιχείρημα αυτό είναι λανθασμένο, λέει με σιγουριά η Χατζηστάσος.

«Δεν θα μας βοηθήσει να πετύχουμε αυτόν τον στόχο, αλλά θα βοηθήσει την Ελλάδα».

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση του έργου, τα βασικά στατιστικά δεδομένα έχουν ως εξής: το έργο εκτιμάται σε €1.9 δισεκατομμύρια. Υπάρχουν €657 εκατομμύρια από τη χρηματοδότηση της ΕΕ, που έχει δεσμευτεί, συν €100 εκατομμύρια από το Υπουργείο Ενέργειας της Κύπρου, δηλαδή συνολικά €757 εκατομμύρια. Αφαιρώντας τα €757

εκατομμύρια από τα €1.9 δισεκατομμύρια, προκύπτει το ποσό των €1.143 δισεκατομμυρίων. Αυτό είναι το ποσό που θα πρέπει να πληρώσουν οι καταναλωτές στην Κύπρο και την Ελλάδα. Και επειδή τα δύο τρίτα θα προέλθουν από τους Κύπριους καταναλωτές, τα δύο τρίτα αυτού του ποσού είναι €762 εκατομμύρια. Αλλά όλα αυτά είναι εκτιμήσεις.

Ο κ. Χατζηστάσου λέει ότι είναι ουδέτερος στο θέμα – ούτε υπέρ ούτε κατά.

“Αλλά όλα τα άγνωστα πρέπει να γίνουν γνωστά. Πρέπει να αποτιμήσουμε σταθερούς αριθμούς, ώστε να έχουμε μια ακριβή εικόνα. Αυτή τη στιγμή, αυτό δεν συμβαίνει».

**Ο Ηλίας Χάζου είναι βετεράνος δημοσιογράφος της Cyprus Mail. Η εξειδίκευσή του είναι στους τομείς της ενέργειας, της πολιτικής και του κοινοβουλίου. Το άρθρο δημοσιεύθηκε αρχικά σε αγγλική από την Cyprus Mail. Η μετάφραση στα ελληνικά έγινε από την Εταιρεία Κυπριακών Οικονομικών Μελετών.*